

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی
گیاهان دارویی، صنعتی و سمی

موضوع:
خواص دارویی و صنعتی گونه گنه

استاد مربوطه:
آقای دکتر وهابی

تهیه و تنظیم:
اکرم مشهدی

پاییز ۹۳

Rubiaceae	تیره
Cinchona pubesceas	نام لاتین
Cinchona	نام انگلیسی
درخت گنه گنه	نام فارسی

■ درختی همیشه سبز، از ۶ تا ۲۵ متر رشد میکند و بهترین رشد را در دامنه کوه های شیب دار جنگل های استوایی دارد.

■ گل های متعدد در خوشه تا ۲۰ سانتی متر و یا کمی طولانی تر، جام گل صورتی یا قرمز رنگ

■ میوه آن کپسول کشیده حاوی 40-50 دانه

حدود مجاز بیوفیزیکی

ارتفاع: ۳۰۰-۳۹۰۰ m

متوسط درجه حرارت سالانه: ۱۰-۲۳ °C

میانگین بارندگی سالانه: ۱۰۲۰-۳۸۰۰ mm

نوع خاک: شنی قرمز عمیق ، کمی اسیدی ،
در اصل آتشفشانی ، غنی از مواد آلی با ظرفیت
حفظ آب.

محدوده PH بهینه ۵-۶/۵

توزیع گونه:

- منشاء: کلمبیا ، غرب اکوادور و شمال پرو است.
- بومی: بولیوی، کلمبیا، کاستاریکا، اکوادور، گواتمالا، پاناما، پرو، ونزوئلا
- غیربومی: استرالیا، کامرون، گینه، هند، اندونزی، کنیا، میانمار، گینه نو، فیلیپین
- کاشت این درخت برای مصارف تجارتي عمدتاً در هند ، اندونزی و آفریقا(بیشتر در کشور زئیر) صورت میگیرد.

مواد موثره:

قسمت های مورد استفاده : پوست و شاخه و تنه .

پوست گنه گنه حاوی:

■ آکالوئیدهای: کنین، کینیدین، سنکونین و سنکونیدین

■ تانن، کینوئین (نوعی تری ترین گلیکوزیدرزین تلخ است) استئارین و نشاسته

■ سطح داخلی پوست این گیاه دارویی ، به رنگ قرمزماایل به قهوه ای همراه باشکستگی های کوتاه وبوی آن مشخص ومزه ی آن قابض وخیلی تلخ است.

ویژگیها و موارد مصرف:

■ وضعیت: نام متداول گیاه، درخت تب بر است که نشان دهنده ی ارزش پزشکی آن میباشد، گنه گنه بعنوان گیاه دارویی موثر در فرماکوپه های معتبر جهان ثبت شده است.

■ گیاه پزشکان هنوز هم به طور کلی برای بیشتر تبها، پوست درخت گنه گنه را تجویز میکنند.

■ این گیاه با افزایش ترشح شیره های معدی و بزاق دهان به هضم غذا کمک میکند.

■ پوست گنه گنه مزه بسیار تلخی دارد که موجب تحریک ترشح شیره های معدی میگردد و به عنوان یک ماده موثر در فعال نمودن دستگاه گوارش عمل می نماید.

ویژگیها و موارد مصرف:

- این گیاه قابض، تقویت کننده تلخ، مسکن، بی حس کننده، ضد مالاریا، ضد آریتمی و تب بر است.
- پوسته پودر شده به عنوان یک محافظ دندان استفاده می شود. عصاره گیاه در تقویت کننده های مو به کار می رود که رشد مو را تحریک و تسریع می کند.
- پوست گنه گنه گاهی اوقات در چایی های دارویی و برای درمان نفخ مورد استفاده قرار می گیرد.
- در تولید داروهای تجویزی کینین مورد استفاده است.
- کینین به عنوان یک تقویت کننده قوی مدنظر است. در محلولهای شوینده چشم به عنوان بی حس کننده و قابض باکتری کش استفاده می شود. سولفات کینین برای درمان سرماخوردگی و کرامپ ماهیچه ای استفاده می شود. کینین جلوی تخریب گوشت و عمل تخمیری مخمرها را می گیرد.
- کینیدین در درمان سکسکه موثر است.
- کوئینین سبب تحریک اشتها شده و بهتر است قبل از غذا مصرف شود.

■ در طب گیاهی برزیل پوست گنه گنه بعنوان:

داروی تقویتی، اشتهاآور، و تب بر در نظر گرفته می شود از این رو برای کم خونی، سوء هاضمه، اختلالات گوارشی، خستگی عمومی، تب، مالاریا و به عنوان یک محرک اشتها استفاده می شود .

■ در جنوب امریکا از پوست گنه گنه به عنوان:

یک درمان طبیعی برای سرطان(پستان، غدد، کبد، طحال)، سرماخوردگی، اسهال، اسهال خونی، سوء هاضمه، تب، آنفلوآنزا، سرگیجه، کمردرد، مالاریا، ذات الریه، سیاتیک، حصبه، و رگ های واریسی مورد استفاده است .

■ در طب گیاهی اروپا از پوست گنه گنه به عنوان:

ضد اسپاسم، ضد مالاریا، مقوی تلخ، و تب بر استفاده می شود. همچنین به عنوان محرک اشتها، محرک رشد مو، اعتیاد به الکل و اختلالات کبد، طحال، کیسه صفرا برای درمان آریتمی، کم خونی، گرفتگی عضلات پا استفاده می شود.

عوارض جانبی و منع مصرف:

- مصرف طولانی مدت آن منجر به سینکونیزم می‌شود (دردشکم، اختلالات بینایی، سر درد، تهوع و وزوگوش).
- گیاه پودر شده باعث التهاب پوستی تماسی، خارش و سایر واکنش‌های فوق حساسیتی در انسان می‌شود.
- هشت گرم از کینین در یک روز می‌تواند یک فرد بالغ را بکشد.
- گنه گنه و انواع فرآورده های آن به علت دارا بودن آکالوئیدهای مختلف و تانن مخصوص با تعداد زیادی از مواد شیمیایی و داروهای گیاهی ناسازگاری دارد. معده اکثر بیماران قادر به تحمل فرآورده های گنه گنه نمی باشد و پس از استفاده حالت تهوع و استفراغ پیش می آید. با املاح آهن، سولفات روی، نترات نقره، با گیاه ریوند چینی و گیاهان تانن دار منع مصرف دارد.

منابع

۱- راهنمای نکات و علائم کلیدی داروهای هومیوپاتی، تألیف راجر موریسون، ترجمه ی دکتر سیدعلی حسینی تهرانی، دکتر محمد افشار، دکتر عصمت بوستانی

۲- ماتریکس داروهای هومیوپاتی، دکتر مریم فشارکی

۳- جیمز.آ.دوک؛ ترجمه و تحقیق زهره آموزگار، عبدالعلی محقق زاده، محمدرضا شمس اردکانی؛ ۱۳۸۸؛ فرهنگ گیاهان دارویی؛ نشر صهبای دانش؛ صفحه ۲۳۹-۲۴۲

4. Bailey, L. H. and E. Z. Bailey. 1976. *Hortus*. 3rd ed. Macmillan General Reference, NY.

5. Fosberg, F.R., M.H. Sachet, and R.L. Oliver. 1993. Flora of Micronesia. Part 5. Bignoniaceae—Rubiaceae. *Smithsonian Contrib. Bot.* 81:54.

با تشکر از توجه شما

